
---

het

 stammen
 boekje

INLEIDING

Het stammenboekje voor pivo's en loodsen heeft al een jarenlange historie. In juni 1973 verscheen de eerste "Handleiding voor stammen", anderhalf jaar later bij een nieuwe versie omgedoopt tot "Stammenboekje."

Deze vierde editie is geheel herzien en aangepast aan de ontwikkelingen van de laatste jaren binnen en buiten de jongerentak.

Het blijft echter niet meer dan een handreiking voor het functioneren van stammen. Programma's staan er niet in, slechts enkele ideeën worden genoemd.

Wel worden methoden om stamprogramma's op te zetten uitgebreid behandeld. Daarnaast wordt de organisatie van de jongerentak uiteengezet. In hoofdstuk 7 worden de belangrijkste spelregels van de jongerentak in het kort opgesomd, makkelijk als er snel iets moet worden opgezocht. Wij hopen dat dit stammenboekje meer nog als de eerdere uitgaven een handreiking voor oude en nieuwe stammen, maar vooral stamleden zal zijn. Want iedere pivo en loods hoort zijn eigen stammenboekje te hebben. Dit geeft echter niet meer dan een aantal fotografische beelden van jongerentakonderdelen. Aan jullie de taak daar een actiefilm van te maken!

september 1980,
werkgroep publiciteit.

	PAGINA
INLEIDING	1
INHOUD	3
1. JONGERENTAK, WAT IS DAT?	5
1.1. Het spel van ver-	
kennen	5
1.2. Samenspel	5
1.3. Pivo en loods	6
2. BEGINSELVERKLARING	7
2.1. Het idee	7
2.2. Het gebruik	7
2.3. De tekst	8
2.4. Een beschrijving	8
3. HET STAMGEBEUREN	11
3.1. Stambegrippen	11
3.2. De adviseur	13
4. WAT DE STAM DOET	15
4.1. Aandachtspunten	15
4.2. Goede voorbereiding	15
4.3. De projectmethode	17
4.4. Scouting-fundamenten	20
4.5. Interessevelden	21
4.6. Jongerentak-activi-	
teiten	23
5. JONGERENTAKSTRUCTUUR	27
5.1. Historie van een inte-	
gratie	27
5.2. De groep	27
5.3. Het district	28
5.4. De admiraliteit	28
5.5. De regio	28
5.6. Het gewest	30
5.7. De landelijke jongeren-	
tak	30
5.8. Jongerentak-schema	32
5.9. Loodsen-schema	33
5.10. Schema de jongerentak	
in Scouting Nederland	34
6. VAN ALLES WAT	35
6.1. Registratie	35
6.2. "Scouting"	35
6.3. Stamstichting	35
6.4. Meerderjarigheid	36
6.5. Verzekeringen	36

	PAGINA
6.6. Scheepsregister	38
6.7. Vaarreglement	39
6.8. Machtigingen bootlei- ding	39
6.9. Vrienden van Scouting	39
6.10. Landelijk bureau	40
7. JONGERENTAKAFSPRAKEN	41
8. ADRESSEN	43
8.1. Landelijk bureau en Scout Shop	43
8.2. Gewestelijke bureaus	43
8.3. Label-kampeerterreinen	44
8.4. Instanties	45
9. LITERATUUR-MATERIAAL	51
9.1. Jongerentakuitgaven	51
9.2. Literatuur-materiaal	51
10. TREFWOORDENREGISTER	53
11. STAM-BLAADJES	57
(verder zelf in te voegen)	

JONGERENTAK, WAT IS DAT?

1.1. HET SPEL VAN VERKENNEN

De jongerentak van Scouting Nederland wordt gevormd door de stamleden: de pivo's en loodsen

Hun leeftijd ligt tussen de 16/17 en 21 jaar, met een uitloop tot 23 jaar. Zij werken in de stammen zelfstandig aan hun programma's, projecten en activiteiten. De pivo's doen dit hoofdzakelijk op het land, terwijl de loodsen zich vooral bezig houden met zaken op en om het water. De stam is de speleenheid van de jongerentak.

In de stam wordt het "spel van verkennen" beleefd op een wijze die gericht is op de interesses en belangstelling van jongeren.

Het stamgebeuren is, net als bij de andere speltakken, gebaseerd op de spelvisie van Scouting Nederland, zoals die in december 1975 door de landelijke raad is vastgesteld. Deze spelvisie is gebaseerd op de ideeën van Baden-Powell, de richtlijnen van de wereldorganisaties en de verklaring van de rechten van het kind. In de spelvisie is eveneens opgenomen de doelstelling van Scouting Nederland:

"Het bieden van een plezierige beleving van de vrije tijd aan jongens en meisjes, waardoor een bijdrage wordt geleverd aan de vorming van de persoonlijkheid."

Eén van de ideeën van Baden-Powell is de groeiende zelfstandigheid. Het is vooral de jongerentak waar dit facet gestalte heeft gekregen.

Zelfstandigheid en autonomie zijn de karaktertrekken van de jongerentak en de daarvan deel uitmakende stammen. Als gevolg hiervan hebben de stammen zelfbestuur en zijn de leden van de stam gezamenlijk verantwoordelijk.

Bij het hanteren van deze zelfstandigheid kunnen zij worden bijgestaan door een zelf uitgezochte adviseur.

Op grond van het vorenstaande kunnen we de volgende omschrijving van een stam geven:

"Een stam is een groepje jonge mensen, meisjes en/of jongens, tussen de 16/17 en 21/23 jaar, die samen door henzelf gekozen zaken willen onderzoeken en/of ondernemen."

1.2. SAMENSPEL

De jongerentak is de eerste speltak van Scouting Nederland met gemengde speleenheden, hoewel ook enkel jongens- of meisjesstammen mogelijk zijn. Dit brengt vele mogelijkheden met zich mee op het gebied van de verhouding jongens-meisjes, zo-

wel op het persoonlijke vlak, als in de houding ten opzichte van elkaar. Zoals altijd brengen grotere mogelijkheden ook grotere problemen mee.

Bij gemengde stammen wordt een samenwerking vereist, die in de eerdere speltakken niet of slechts sporadisch voorkomt. Mogelijk ligt hier een oorzaak voor het feit dat de verhouding van de aantallen jongens en meisjes in de jongerentak - spijtig genoeg - erg scheef ligt. Wees hierop dus attent.

In de stam vervullen de programma's een tweeledige functie. De activiteiten moeten aangenaam zijn, maar hebben daarnaast als doel goede relaties tussen de stamleden tot stand te brengen en te bewaren.

Een activiteit is leuk om te doen, geeft je een doel en onderlinge lol. Het succesvol afsluiten van een programma roept een gevoel van voldoening op. Dat is de plezierige kant. De stamleden moeten zelf alle voorbereidingen treffen voor een activiteit. Daarvoor moet op elkaars afspraken en toezeggingen gerekend kunnen worden. Dan heeft iedereen de kans zijn wensen en verwachtingen gerealiseerd te zien. Geef elkaar de ruimte en gelegenheid om zijn of haar zegje te doen. Laat ieder tot zijn of haar recht komen. Dit is de vormende kant van het jongerentakleven, die zich ook uit in het gezamenlijk nemen van besluiten, maken van

plannen en daar samen verantwoordelijk voor zijn. Elkaar een steuntje in de rug geven. Elkaar de waarheid eens zeggen. Daardoor ontstaat ook meer duidelijkheid over eigen mogelijkheden en tekorkomingen.

Al deze elementen, die de jongerentak zijn eigen gezicht geven, zijn samengevat in de beginselverklaring, die in het volgende hoofdstuk uitgebreid aan de orde komt.

1.3. PIVO EN LOODS

De jongerentak bestaat uit pivo's en loodsen. Deze integratie is voorafgegaan door een aantal jaren van innige samenwerking tussen de landelijke pivoraad en het landelijke loodsenstambestuur. Deze samenwerking dateert al sinds 1974.

De landelijke en regionale jongerenraden werken zowel voor pivo's als loodsen. Daarnaast bestaat de landelijke loodsenstam, met zijn halfjaarlijkse vergaderingen, waar alle specifieke loodsenzaken aan de orde komen.

De verbondenheid van pivo's en loodsen vloeit voort uit hun gelijke leeftijd en gezamenlijke interessen en belangen.

Zo ziet de jongerentak er dus uit. Het is dat de jongerentak zich niet tot clichés laat verleiden, anders zou dit hoofdstuk kunnen worden afgesloten met de kreet: "Jongerentak doe dat maar eens na!"

BEGINSELVERKLARING

2.1. HET IDEE

De beginselverklaring hoort een belangrijk onderdeel van het stamleven te zijn.

Het doel is, dat alle loodsen en pivo's proberen de in de beginselverklaring vervatte levenshouding zoveel mogelijk aan nemen en van daaruit een invulling geven aan de stamprogramma's en het hele jongerentakgebeuren. Hierdoor wordt de beginselverklaring een leidraad die de eenheid en saamhorigheid in de jongerentak en Scouting als geheel bevordert. Bovendien wordt het een handvat waarmee stamactiviteiten kunnen worden aangepakt.

Methoden waarmee dit mogelijk is, zijn eveneens in de beginselverklaring opgenomen: samen ontdekken, bezinnen en dienen.

De beginselverklaring is een verdere ontwikkeling van de wetten en beloftes van de jongere speltakken en de bereidverklaring van rowans, sherpa's en matrozen der wilde vaart. Zij is daarmee een uitwerking van de spelvisie van Scouting Nederland.

2.2. HET GEBRUIK

Om te bereiken dat de beginselverklaring doorklinkt in de stamprogramma's en het hele stamleven, dient aan een aantal punten aandacht

te worden besteed. Dat zijn geen voorschriften of regels, maar richtlijnen voor de hantering van de beginselverklaring. Richtlijnen die de stam zelf kan aanvullen.

• Doorweven

De beginselverklaring moet terug zijn te vinden in het stamprogramma. Tracht dit te bereiken door de geprogrammeerde activiteiten te toetsen aan het in de beginselverklaring verwoorde doel. Dan kan bereikt worden dat stamprogramma en beginselverklaring een met elkaar verweven geheel worden.

Geen keurslijf

Het is niet de bedoeling dat de beginselverklaring grenzen gaat stellen aan de activiteiten van een stam. Het is juist de bedoeling vanuit de beginselverklaring zoveel mogelijk te ondernemen, ontdekken en doen. Het is geen dwangbuis of keurslijf waarbinnen de stam moet opereren, maar biedt voldoende ruimte aan eigen initiatieven en ideeën aan de eigen stijl van de stam.

Geen eis

De beginselverklaring mag niet worden opgevat als een eis of criterium waaraan de leden van de stam moeten voldoen, voor ze als zodanig worden erkend. Zij omschrijft slechts

het doel waar de loodsen en pivo's naar streven en een manier waarop geprobeerd kan worden dat te verwezenlijken.

Ook alleen

Hoewel het samen aan de slag gaan centraal staat in het stamleven, sluit de beginselverklaring het individueel bezig zijn niet uit. Ook de persoonlijke ontwikkeling van pivo's en loodsen is belangrijk. Deze ontwikkeling vindt plaats door samen én individueel bezig te zijn.

Het programmadoel

Wanneer in het kader van stamprogramma en beginselverklaring een doel wordt vastgesteld, verdient het aanbeveling dat niet te hoog te grijpen. Dat doel kan gezien worden als een berg, die door de stamleden bedwongen gaat worden. Dan zijn er twee mogelijkheden: de Mount Everest proberen te bedwingen, met de geringe kans dat een in uitstekende conditie (geen sex, alcohol en drugs) verkerende pivo of loods de top bereikt, of de Schilthorn uitzoeken (Zwitserland, 2970 m); iedereen kan de top bereiken en de voldoening wordt samen beleefd. Het verschil wordt uitstekend weergegeven door de volgende twee verzen van Friedrich Nietzsche:

OPWAARTS

'Hoe kom ik nu het beste op de berg? -
Klimmen zult gij ! Niet aan denken, dwerg!

WERELDWIJSHEID

Blijf toch niet op vlakke bodem !

Stijgt er ook niet te ver bovenuit !

Want van een plaats ter halve hoogte
ziet de wereld er het mooiste uit.

Aanvulling

Voor stammen waarvan de leden een godsdienstige achtergrond hebben bestaat de mogelijkheid de formulering van de beginselverklaring uit te breiden met de woorden:

"met de hulp van God."

Uiteraard kan elke stam bepalen of deze uitgebreide formulering door leden van de stam individueel kan worden gehanteerd, of dat voor alle stamleden dezelfde formulering wordt gehanteerd.

2.3. DE TEKST

DE JONGEREN VAN SCOUTING
NEDERLAND STREVEN ER NAAR,
DOOR SAMEN TE ONTDEKKEN,
BEZINNEN EN DIENEN, ZICH
OPEN TE STELLEN EN IN TE
ZETTEN VOOR HUN MEDEMENS.

2.4. EEN BESCHRIJVING

Onderstaande uiteenzetting kan misschien behulpzaam zijn bij het invullen van de persoonlijke betekenis van de beginselverklaring.

De jongeren van Scouting Nederland

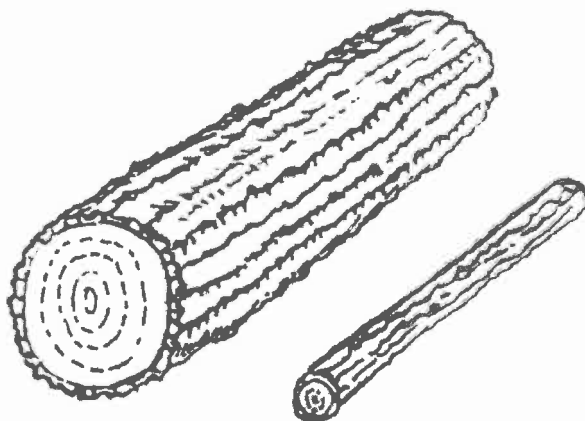
Deze eerste woorden duiden aan dat zij betrekking heeft op de jongeren- dat zijn de pivo's en loodsen in de leeftijd van 16/17 tot 21/23 jaar - binnen Scouting Nederland. De jongerentak is een onderdeel van Scouting Nederland, waarvan de spelvisie wordt onderschreven, waaraan in de stammen gestalte wordt gegeven.

Streven

Hiermee wordt aangegeven dat de stamleden voortdurend en op serieuze wijze proberen hun doel te bereiken, ondertussen wetend dat dit nooit volledig verwezenlijkt kan worden. De jongeren blijven op weg.

Samen

Het jongerentakgebeuren houdt voor een belangrijk deel in dat er in kleiner (stam) of groter (regio)

verband wordt samengewerkt. En wel op een plezierige en zinvolle manier. Juist door samen aan de slag te gaan worden ervaringen opgedaan, die kunnen worden uitgewisseld of besproken.

Ontdekken

Het opdoen van nieuwe ervaringen, gestalte geven aan nieuwe en frisse ideeën, het bestaan van allerlei zaken ontdekken, op onderzoek uitgaan op culturele-, maatschappelijke- en scouting-gebieden. Door de nieuwe ervaringen en ontdekkingen wordt een bredere blik verkregen.

Bezinnen

De bezinningsfase - welke in een voortdurende wisselwerking met het ontdekken verkeert - kenmerkt zich door het toetsen van de eigen mening aan de meningen van anderen en het verwerken van de nieuwe ervaringen. Zo kan een nieuwe, en misschien andere, mening worden gevormd, met een bredere basis. Dit alles zal niet zozeer een stamavond in beslag nemen, als wel een constant voortschrijdend proces zijn.

Dienen

Dit was reeds het motto van de voortrekkers. Het houdt in: behulpzaam zijn, van nut zijn voor anderen, assisteren, diensten en hulp verlenen. Kortom, niet alleen voor jezelf, maar ook voor anderen werken.

Open stellen

Dit is moeilijk. Het gaat erom mensen open te benaderen, bereid zijn naar hun ideeën te luisteren, hun argumenten te overwegen en

hun tekortkomingen te accepteren. Door het aannemen van een open houding kunnen anderen - de mede-mensen - zich veilig en gewaardeerd voelen. Openstellen voor de medemens is: deze zonder vooroordelen benaderen en accepteren in zijn eigen hoedanigheid, met eigen meningen en gewoonten, met een eigen cultuur en huidsof haarkleur, met een eigen persoonlijkheid, binnen en buiten de stam. Dit is de ene helft van het in de beginselverklaring verwoorde doel.

Medemens

de buurman
broer
Jan Wolkers
Saddam Hussein
Miesje van 3-hoog-achter
Cor de Heus
Pim van Dorp
ik
Til Gardeniers
Cor van de Rakt
Piet Blaas
Wim Roseboom
Pastoor de Vries
Alice Poldermans
ieder

Inzetten

Inzetten betekent: daadwerkelijk aan de slag gaan, enthousiast zijn, jezelf geven zonder aan jezelf te denken. Door te dienen, kunnen pivo's en loodsen zich inzetten voor anderen - de medemens. Inzetten voor de medemens kan door anderen te helpen, voor hun belangen op te komen, gewoon iets voor anderen te doen, zonder aan eigen belangen of plezier te denken. Dat kan in de stam, in de groep, in stad of dorp, of landelijk. Inzetten voor de medemens: de handen uit de mouwen steken ten dienste van anderen. Dit is de andere helft van het doel van de beginselverklaring.

Medemens

Mensje van Keulen
Marcus Bakker
Prinses Juliana
Lou Kaper
Hendrik Prins
andere loods
oom Agent
jij
Ronald Reagan
Joop den Uyl
Jan Jansen
andere pivo
zij-van-boven
Maria van der Vlucht
ander

Aan vermelding in deze
lijst is geen enkel
privilege verbonden.

HET STAMGEBEUREN

3.1. STAMBEGRIPPEN

Hieronder volgt een aantal omschrijvingen van veel voorkomende begrippen in het stamleven. Uit al deze organen kan een organisatievorm voor de stam worden samengesteld. Een stam is niet verplicht de hieronder omschreven organen en personen te hanteren, er kunnen ook andere vormen van stamorganisatie worden gebruikt.

De stamraad

Wat de stam gaat doen, welke activiteiten en programma's worden opgezet wordt door alle leden van de stam gezamenlijk bepaald. Dit gebeurt in de stamraad, deze bestaat uit alle leden van de stam. Hier berust ook de verantwoordelijkheid voor alles wat de stam doet. Tevens worden in de stamraad de onderwerpen besproken die in de regionale jongerenraad aan de orde zijn.

Het stambestuur

Voor de uitvoering van een aantal permanente taken kiest de stam een bestuur. Dit bestuur wordt door en uit alle leden van de stam gekozen. Het bestaat in het algemeen uit een voorzitter, een stamcorrespondent en een penningmeester. Deze functies behoren niet door de adviseur te worden uitgeoefend.

Bovendien is het aan te bevelen het stambestuur regelmatig, bijvoorbeeld om het jaar, te vervangen.

De voorzitter heeft in de eerste plaats als taak het voorzitten van de stambijeenkomsten, daarnaast is hij/zij het eerst aanspreekbare stamlid voor buitenstaanders en draagt zorg voor de goede afstemming in de stam en het bekend zijn van de gemaakte afspraken.

De stamcorrespondent is de brievenbus van de stam. Hij ontvangt en verzendt de post voor en van de stam en zorgt ervoor dat belangrijke zaken, en dat zijn alle onderwerpen die de stam aangaan, bekend zijn bij de leden. Het is dan ook belangrijk dat het adres van de stamcorrespondent bekend is bij de regio en het landelijk bureau en dat wijzigingen hiervan op tijd worden doorgegeven.

De penningmeester beheert de kas en de bank- of girorekening van de stam en doet regelmatig verslag van de financiële positie van de stam. Daarnaast draagt hij zorg voor de contributie-inning en verricht de betalingen.

Het stambestuur heeft dus een aantal taken dat steeds blijft terugkeren in het stamleven, maar is niet verantwoordelijk voor de bepaling en

uitvoering van het programma. Deze berust bij de stamraad. Wel is het stambestuur de eerst aanspreekbare voor groepsraad en andere instanties. Het vormt dan een schakel in de verbindingsketen naar de stam.

Stamvertegenwoordigers

Dit zijn de twee stamleden die de stam vertegenwoordigen in de regionale jongerenraad. Zij behoeven geen lid te zijn van het stambestuur. De regio wordt in hoofdstuk 5.5. nader behandeld.

Stambijeenkomst

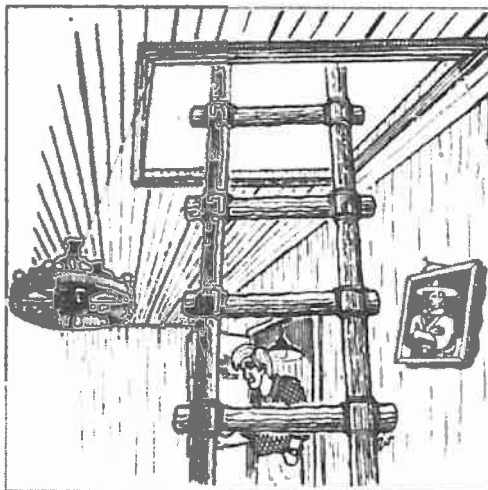
Dit is de samenkomst van de stamleden, dat kan op alle tijden van de dag gebeuren, 's morgens, 's middags, of 's avonds. De regelmaat van de bijeenkomsten kan door de stam bepaald worden, maar ook afhankelijk worden gemaakt van het programma. Een, twee, drie, vier, of meer keer per maand. Het is uiteraard wel belangrijk dat alle stamleden op komen dagen, iedereen is van elkaar afhankelijk.

Stamgast

Zo wordt het nog niet geïnstalleerde stamlid wel genoemd in de stammen waar installeren een gebruikelijke ceremonie is.

Stamlokaal

Dit is het onderkomen van de stam, een deel van het groepsgebouw, of een eigen blokhut of vertrek.

Stamstandaard

Hierin kan een aantal in de stamraad afgesproken spelregels omtrent het functioneren van de stam worden opgesteld.

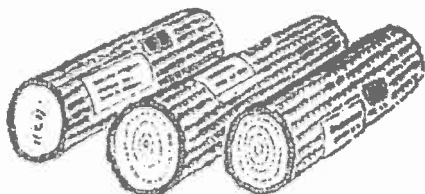
Bijvoorbeeld over:

- dag, tijdstip en frequentie van de stambijeenkomsten;
- verkiezing van het stambestuur;
- taken en bevoegdheden hiervan;
- het al-of-niet en wanneer dragen van het uniform;
- afspraken met de adviseur;
- installatie of andere ceremoniën.

Uiteraard zijn er nog meer afspraken mogelijk. Het is echter aan de stamleden om te beslissen of zij een stamstandaard op stellen en wat daar in wordt opgenomen.

Stammenzending

Deze ontvangt de stamcorrespondent vier maal per jaar vanuit het landelijk bureau, indien de stam staat ingeschreven.

De stammenzending bevat informatie over activiteiten voor pivo's en loodsen, oriëntatie-weekenden, de kampeercursus, voor- en najaarsvergaderingen van de LLS, enz. Tevens worden jaarlijks het werkplan en het jaarverslag van de landelijke jongerenraad bijgevoegd. Een brok informatie dat niet misgelopen mag worden.

3.2. DE ADVISEUR (M/V)

De stamleden kunnen zich laten adviseren door een jongeren-takadviseur. Als deze jongeren-takadviseur aan een stam verbonden is, wordt er gesproken van stamadviseur. Er zijn ook regio-adviseurs en landelijke jongerenraadsadviseurs. De adviseur wordt door de stamraad gekozen. Het is dus niet de groepsraad die de stamadviseur aanwijst, maar het zijn de stamleden die iemand vragen hen te adviseren. Dit behoeft niet een oud-leider of -leidster te

zijn, het mag ook iemand van buiten Scouting zijn. Het belangrijkste is dat er iemand wordt gekozen waar de leden van de stam vertrouwen in hebben. Overigens is de stamadviseur niet verplicht. Aan de andere kant kan een stam ook meer dan één adviseur hebben. De minimumleeftijd voor een adviseur is 23 jaar. De adviseur is buitengewoon lid van Scouting Nederland, voor hem of haar hoeft geen erkenning te worden aangevraagd.

De adviseursrol

Het is belangrijk om goede afspraken te maken tussen adviseur en stamleden. Dan kennen beide elkaars verwachtingen en mogelijkheden. Het is echter minstens zo belangrijk deze afspraken regelmatig aan te passen aan de nieuwe ontwikkelingen in de stam en aan de nieuwe leden, danwel bij te stellen als gevolg van de opgedane ervaringen.

De stamsadviseur is geen leider of leidster die zorg draagt voor de programma's van de stam, dat dienen de stamleden zelf te doen. De adviseur geeft suggesties en aanvullingen waaraan de leden van de stam zelf niet gedacht hebben. Een goede adviseur zal zich zoveel mogelijk op de achtergrond houden en de stam zo zelfstandig mogelijk laten functioneren. Het is dan ook niet de bedoeling dat de adviseur een functie in het stambestuur gaat vervullen, of de stam vertegen-

woordigt in groepsraad en regionale jongerenraad.

De taken van de stamadviseur zijn in ruwweg drie gebieden te verdelen, die elkaar aanvullen en overlappen:

Begeleiding van het stamprogramma

Door middel van zijn grotere ervaring en overzicht kan de adviseur frisse ideeën, nieuwe suggesties en oplossingen aandragen, die het stamprogramma mogelijk maken, of opgekomen problemen oplossen.

Begeleiden van de groep jongeren

Een groep jongens en meisjes in de leeftijd van 16/17 tot 21/23 jaar, die met elkaar aan de slag willen op basis van zelfstandigheid en zelfbestuur brengt problemen met zich mee. Het is de taak van de adviseur deze problemen, maar óók de vele mogelijkheden die het met zich meebrengt, als dat nodig is, aan de stam duidelijk te laten worden.

Persoonlijke begeleiding

Ook jongeren kunnen persoonlijke problemen hebben. Wanneer ze een beroep doen op de stamadviseur kan deze trachten wat helderheid te scheppen in de op dat moment donkere wereld van de pivo of loods en, indien dat noodzakelijk blijkt, doorverwijzen

naar ouders of professionele hulpverleners.

Aanbevolen

Ondanks bovenstaande beschrijving hoort de stamadviseur niet alleen aanwezig te zijn als er problemen zijn. Een adviseur moet zich goed op de hoogte houden van de stamgebeurtenissen, hiertoe dient hij de stam regelmatig te bezoeken. Dat hoeft niet elke stambijeenkomst, maar wel regelmatig. Als een adviseur niet weet wat er in een stam gebeurt, zal hij wanneer dat nodig is zijn taak niet kunnen vervullen.

Hoewel de jongerentakadviseur niet verplicht is, is het wel aan te bevelen een adviseur aan te stellen, vooral wanneer de stam pas is opgericht.

WAT DE STAM DOET

4.1. AANDACHTSPUNTEN

Dit is het belangrijkste hoofdstuk van het stammenboekje. Het behandelt wat een stam doet en kan doen: het stamprogramma.

Het is uiteraard niet mogelijk om te beschrijven hoe een stamprogramma er per definitie uit moet zien. Er is echter wel een aantal punten waar bij het programmeren op gelet kan worden.

Veelzijdigheid

Scouting is een vereniging waar veelzijdigheid troef is. Dit is ook een van de aantrekkelijkste aspecten van het stamleven. Let er op dat de stamprogramma's niet eenzijdig worden, dat de stam zich op slechts één activiteit of techniek gaat richten. Er zijn genoeg verenigingen in Nederland die zich op één facet van vrijetijdsbesteding richten, zoals: sportclubs, sociëteiten, hobbyclubs, enz.

Diepgang

In de beginselverklaring van de jongerentak gaat een zekere diepgang schuil. Probeer deze in het stamprogramma op te nemen. Plaats de opgedane ervaringen in jouw wereld, jullie wereld, de wereld. Benader met een brede blik en ruimere ervaring, opgedaan in de stam, het leven van alledag. Leer je eigen verantwoordelijkheid tegenover de problemen en mogelijkheden

van deze tijd te aanvaarden, en zo mogelijk: doe er iets mee !

Betrokkenheid

De stam is een groepje jonge mensen. Deze hebben allemaal verschillende interesses en mogelijkheden. Probeer toch iedereen in het stamprogramma tot zijn recht te laten komen, zodat het allen aanspreekt.

4.2. GOEDE VOORBEREIDING

Voordat een stamprogramma kan worden uitgevoerd, moet het worden voorbereid. Bij welpen, kabouters, verkenners en padvindsters/gidsen gebeurt dat door de leiding.

Rowans, sherpa's en matrozen der wilde vaart doen dat voor een deel al zelf. In de jongerentak knappen de stamleden deze klus zelf op.

Op deze manier wordt de groeiende zelfstandigheid opgebouwd. Met het stijgen van de leeftijd, groeit de zelfstandigheid. Zowel wat betreft het bepalen van de inhoud van de programma's, als het organiseren ervan. In deze opbouw is de jongerentak het eindstation.

Bij de jongerentak is de zelfstandigheid maximaal en de begeleiding minimaal, de onderlinge verhouding verschilt uiteraard per stam.

Dit wil niet zeggen dat stamprogramma's feilloos moeten verlopen. Van naar voren ge-

komen fouten kan geleerd worden, zodat een volgend programma weer beter verloopt.

Het eerste vereiste voor een stamprogramma is een onderwerp. Dit onderwerp komt voort uit een idee. Er zijn verschillende wegen waarlangs deze ideeën tot stand kunnen komen. Hieronder volgt een opsomming van enkele manieren.

Het spontane idee

Als het zomaar ontstaat is dat natuurlijk mooi, maar je kunt er niet op wachten. Daarom zijn er nog andere methoden.

Het gesprek

Met z'n allen praten over het programma. Wel moet er op gelet worden dat iedereen aan z'n trekken komt. Ondertussen schrijft iemand de ideeën op, zodat ze nog eens terug gehaald kunnen worden.

Een avondje ouwehoeren

Het lijkt misschien vreemd, maar er kunnen goede ideeën uit voort komen. De avond begint zonder de bedoeling een programma op te zetten. Gedurende de avond vliegen de meest wilde ideeën over de tafel. Eén hiervan mondt tenslotte uit in een programma.

Brainstormen

Gedurende een half of heel uur met z'n allen ideeën spuien. Het ene voorstel brengt weer een reactie voort, waarna een nieuw voorstel ontstaat. Vraag je in eerste instantie niet af of het haalbaar is, dat komt later wel aan de orde. Op deze

manier kunnen leuke resultaten bereikt worden. Bij het brainstormen kan eventueel documentatie gebruikt worden, zoals spel- en projectmappen, oude progrogramma's, boeken of tijdschriften.

Associatiemethode

Dit is een fijne manier om aan programma-ideeën te komen. Zij gaat ervan uit dat taal en denken in nauwe relatie tot elkaar staan. Associëren wil zeggen: samenvoegen, in verband brengen met.

Begonnen wordt met (liefst) een werkwoord op een groot vel papier. Het is de bedoeling dat iedereen hier spontaan bijschrijft waar hij/zij het eerst aan denkt bij het zien van dat woord. Dit roept weer reacties op, die ook worden opgeschreven. Op deze manier ontstaat een aantal idee-velden, die omgezet kunnen worden in concrete activiteiten of zelfs projecten.

Associëren doe je met 4 tot 10 personen, zodat iedereen tot zijn recht kan komen. Het is creatief denken, spelend bezig zijn.

Via deze methode is een aantal programma-ideeën ontstaan. De onderwerpen moeten nu ingepast worden in het tijdschema van de stam. Ook hier zijn verschillende mogelijkheden voor. Welk systeem gehanteerd wordt is afhankelijk van de vraag hoever de stam vooruit wil denken. Wordt er op lange termijn of op korte termijn geprogrammeerd. De voordelen van programmeren op korte termijn

zijn vooral de mogelijkheid aan te sluiten op nieuwe ontwikkelingen en de wensen die op dat moment in de stam leven. Bij het programmeren op langere termijn kan een bepaald thema als rode draad door de stamactiviteiten lopen. Bovendien is het overzichtelijker en biedt de mogelijkheid om op tijd rekening te houden met praktische zaken als: ruimte, taakverdeling, deskundigen, afspraken, enz.

Programmeren per stambijeenkomst

Een erg riskante manier. Meestal komt het er op neer dat de ene stambijeenkomst besteed wordt aan het uitdenken van het programma voor de volgende. Dit kan enigszins worden ondervangen door het programma volgens een bepaald schema door de stamleden te laten verzorgen, maar het blijft zwemmen met de broek aan.

Programmeren per 2 à 3 maanden

Dit is een periode die overzichtelijk genoeg is om concreet te programmeren. Het programma maken gebeurt door en voor de groep. Want niemand kan tenslotte beter uitmaken wat leuk en interessant is. Het voordeel van deze vorm is dat eens in de twee à drie maanden een stambijeenkomst besteed kan worden aan het maken van het driemaandenschema. Bovendien kan binnen drie maanden afwisseling in het programma gebracht worden of een project worden afgewerkt. Die

afwisseling kan gehanteerd worden met als leidraad de verschillende interesse-velden, zoals die in alle speltakken van Scouting voorkomen: Exploratie, Sport en Spel, Buitenleven, Expressie en Dienstverlening.

Programmeren per jaar

Een jaar is een periode die zo omvangrijk is, dat het nauwelijks mogelijk en wenselijk is een concreet programma te maken. Wel kun je een overzicht maken van accenten en belangrijke data, zoals: Sinterklaas, vakanties, tentamens en examens, Sint Jorisdag, PITOMA, Regionale jongerenraden, enz. Een compleet wandschema is erg makkelijk.

4.3. DE PROJECTMETHODE

Het project is al enkele malen aangestipt. Nu komt het uitgebreid ter sprake. Een project is een programma op langere termijn, dat wil zeggen verspreid over meerdere stambijeenkomsten met een aantal specifieke kenmerken.

Dat is:

- de uitvoering door groepjes van enkele stamleden, met een werkverdeling tussen de groepjes onderling;
- een systematische opbouw, verwerking en afronding van het plan, verdeeld in verschillende fasen.

Uitvoering door groepjes

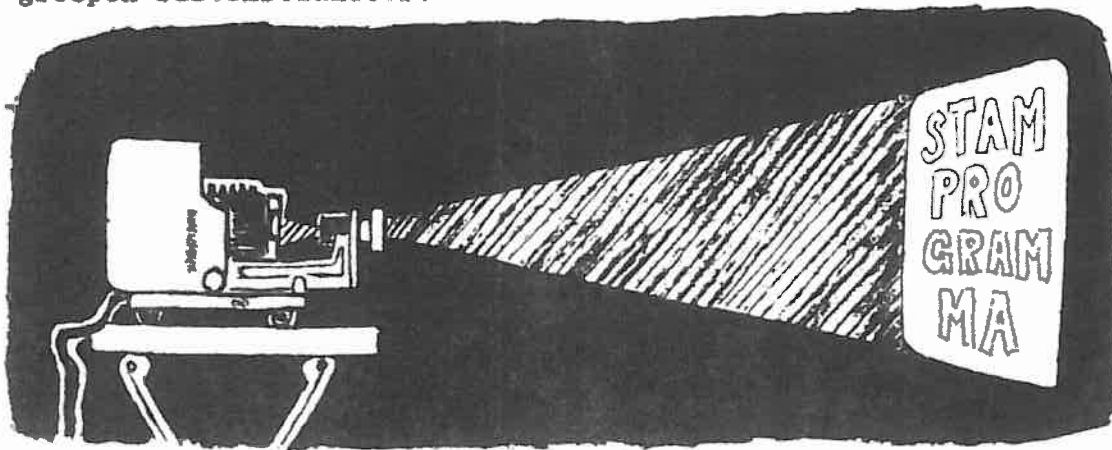
Een project kan nooit een zaak zijn van een paar individuele leden van de stam. De bedoeling

is immers dat de stamleden gezamenlijk een project uitvoeren; in de stam ga je met elkaar aan de slag.

Het werken volgens de projectmethode vraagt altijd om samenspel en samenwerking van kleine groepjes. Deze groepjes kunnen ontstaan door een onderverdeling van bijvoorbeeld een bestaande stam, of door samenwerking van meerdere stammen of groepen buitenstaanders.

moet worden. Tijdens dat overleg ontstaan ideeën en verwachtingen, en vindt uitwisseling van ervaringen plaats.

Hieronder vind je een voorbeeld van een onderzoeksproject. Uiteraard zijn andere indelingen ook mogelijk, dat hangt samen met de aard van het project.

Iedere groep krijgt een eigen taak binnen het totale project. Let er wel op dat eventuele buitenstaanders of deskundigen en benodigde faciliteiten op tijd worden aangetrokken, respectievelijk besproken.

Indeling in fasen

Elk project verloopt volgens een aantal fasen, dat overigens niet allemaal bij elk project aanwezig hoeft te zijn. Uiteraard zal er een duidelijke tijdsplanning moeten zijn voor de verschillende fasen van het project.

Constant overleg tussen de verschillende werkgroepjes is noodzakelijk. Overleg is belangrijk wanneer een gezamenlijk bepaald doel bereikt

De voorbereidingsfase

- a. beraad en ontwikkeling van het idee;
- b. werkverdeling en uitzetten in de tijd;
- c. advisering door deskundigen en de adviseur.

De uitvoeringsfase

- a. verkenning: materiaal verzamelen, interviews en onderzoek houden, literatuur raadplegen;
- b. planning: documentatie opzetten, schiften van het verzamelde materiaal, keuzebepaling en meningsvorming;
- c. uitvoering: de documentatie verwerken tot een te presenteren geheel, zowel voor eigen leden als voor de buitenwereld, de uitvoering

van bepaalde acties, publicaties of tentoonstelling.

De afsluitingsfase

- a. afsluiting: gezellige avond met de leden van de stam, groep en andere medewerkers, waarbij het niet enkel om de gezelligheid gaat, maar vooral om de aansluiting bij het onderwerp. Als mogelijkheden zijn te noemen: een kamp, een feest, een tentoonstelling, dia- of filmvoorstelling;
- b. nabespreking: beoordelen van het verloop, opzet en afloop van het project, de onderlinge samenwerking, het beoogde en het feitelijke resultaat, ideeën voor de toekomst;
- c. verslaglegging: een totaaloverzicht van het project maken, schriftelijk of op andere wijze, zoals: collage, fotowand met opmerkingen, plakboek, tekeningen, e.d.

Soorten projecten

Projecten kunnen naar inhoud worden onderverdeeld. Hieronder volgt een opsomming van enkele mogelijkheden, uiteraard zijn er nog meer.

Probeer de beginselverklaring zoveel mogelijk te betrekken in de te verwezenlijken projecten.

Oriënteringsprojecten

Zijn erop gericht de kennis en het inzicht van stamleden te vergroten. Dit kan op allerlei gebied zijn. Je kunt bijvoorbeeld een onderzoek doen naar de mogelijkheden van alterna-

tieve energie of naar de historie van het dorp of de stad waar je woont. Een ander onderwerp van onderzoek kan zijn de leefomstandigheden van blauwe reigers in het dorp Smalingerbroek gedurende de herfst van het jaar 1885.

Bewustwordingsprojecten

Bij zo'n project wordt geprobeerd zowel de stamleden als anderen van een zaak bewust te maken. Dat kan als vervolg op een oriënteringsproject. Aan de hand van de verzamelde informatie over alternatieve energie kan bijvoorbeeld een tentoonstelling worden opgezet, of een artikel in de krant worden geschreven. Zo wordt het verkregen inzicht verspreid.

Belangenprojecten

Hierbij wordt opgekomen voor de belangen van de stam of groep. Een groep kan bijvoorbeeld zonder accommodatie komen, doordat het terrein wordt opgenomen in een bestemmingsplan voor stadsuitbreiding. Er kan dan worden aangedrongen op vervangende behuizing, of aanpassing van het bestemmingsplan.

Hulpverleningsprojecten

Dit zijn projecten met als doel anderen te helpen. Er kan geld worden ingezameld voor de peuterspeelzaal, een speelplaats worden aangelegd, geholpen worden bij het halfjaarlijkse bejaarden-uitstapje, en nog veel meer. Aan dergelijke projecten kan publi-

citeit worden gegeven om scouting te promoten, maar dat is niet het doel.

(Re)creatieve projecten

Deze projecten geven gestalte aan de expressiebehoeften van de stam, of zijn gericht op de eigen ontspanning. Cabaret-programma maken, een toneelstuk schrijven en uitvoeren, stappen in Amsterdam of op de Hoge Veluwe, zwemmen en zeilen.

4.4. SCOUTING-FUNDAMENTEN

Scouting is gebaseerd op een aantal zaken, die in de hele vereniging een belangrijke plaats hebben. Deze onderwerpen worden nu onder de loep genomen.

Buitenleven

In het stamleven speelt het buitenleven een vooraanstaande rol. Die rol is erop gericht vertrouwd te raken met het buitenleven en alles wat daarbij komt kijken. Buitenleven omvat alles waar bij het buitenleven tegenaan wordt gelopen, in de natuur, in de stad of op het dorp. Ook de beïnvloeding hiervan door de mens en zijn technieken wordt tot het buitenleven gerekend. Hiermee vertrouwd raken kan niet enkel door onderzoek, maar vooral door actieve deelname en bewuste waarneming, bijvoorbeeld op het gebied van milieubescherming en natuurbeheer.

Internationale verbondenheid

Scouting is een wereldwijde jeugd- en jongerenbeweging met ruim 23 miljoen leden, verdeeld over twee wereldbonden. Dit internationale aspect biedt mogelijkheden contacten te leggen met jongeren in en buiten Europa en kennis te maken met andere culturen. Dat kan door uitwisseling met buitenlandse stammen, de zogenaamde tweelingstammen, of door deelname aan internationale evenementen als Eurofolk, Kristall en, dichterbij huis, het Internationaal Loodsen Kamp. Het voeren van correspondentie met buitenlandse scouts is een andere mogelijkheid.

Ceremoniën

Ceremoniën scheppen sfeer, verhogen het saamhorigheidsgevoel, maar moeten wel speels, plezierig, stijlvol en vooral zinvol zijn. Ceremoniën kunnen bij veel gelegenheden worden gebruikt. De meest voorkomende zijn: installatie, opening en sluiting, overgang van rowans/sherpa's en wilde vaart naar pivo's of loodsen.

De installatie is het opnemen van het nieuwe lid in de stam, waarbij deze in zijn of haar eigen woorden verklaart erbij te willen horen. Iedere stam kan een installatieceremonie ontwikkelen of achterwege laten. Als er wordt geïnstalleerd onderschrijft het nieuwe lid ten overstaan van de stam de beginselverklaring. Indien het uniform wordt gedragen,